

Bestseller New York Times
Prodáno více než milion výtisků

GENTLEMAN

V

MOSKVĚ

Autor knihy Pravidla zdvořilosti

AMOR TOWLES

VYŠEHRAĐ

**GENTLEMAN
V MOSKVĚ**
Amor Towles

**GENTLEMAN
V MOSKVĚ**
Amor Towles

VYŠEHRAĐ

Z anglického originálu A Gentleman in Moscow,
vydaného nakladatelstvím Viking Press,
an imprint of Penguin Random House LLC, 2016,
přeložila Martina Šímová

Obálku a ilustrace navrhla Melissa Four

Typografie Kateřina Urbanová

Odpovědná redaktorka Alena Snelling

E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2018 jako svou 1736. publikaci

Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 230 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

A Gentleman in Moscow

© 2016 by Cetology, Inc.

All rights reserved

Translation © Martina Šímová, 2018

Cover design and illustration: Melissa Four

ISBN 978-80-7429-994-0

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

Pro Stokley a Esmé

MOSKVA 1922

*Moc dobře si vzpomínám,
když přišel jak návštěvník, pěšky a sám,
a mezi našinci prodlel pár chvil,
zazpíval s dravostí divoké pumy.*

Tak kde je náš smysl teď?

*Tu otázku zodpovím,
jak je tu zvykem:
pár krátkých slov a odvrátím zrak.*

*Kvapně se ukloním
a vklouznu do noci,
do prosté krásy
střídmého jara;*

Tolik však vím:

*Neschovává se v listí na Petřském náměstí.
Neschovává se v Athenaeu, ve smetí popelnic.
Neschovává se v pagodách čínského porcelánu.*

*Není ve Vronského sedlové brašně;
ani v první sloce sonetu XXX;
ani na rudé sedmadvacítce...*

„Kde je teď?“ (verše 1–19)
Hrabě Alexandr Iljič Rostov
1913

21. června 1922

VYSTOUPENÍ HRABĚTE ALEXANDRA ILJIČE ROSTOVA
PŘED KRIZOVÝM ŠTÁBEM LIDOVÉHO KOMISARIÁTU
VNITŘNÍCH ZÁLEŽITOSTÍ

Předsedající: soudruzi V. A. Ignatov,
M. S. Zakovskij, A. N. Kosarev

Žalobce: A. Y. Vyšinskij

Žalobce Vyšinskij: Uveďte své jméno.

Rostov: Hrabě Alexandr Iljič Rostov, držitel Řádu
svatého Ondřeje. Člen Klubu žokejů. Vedoucí honu.

Vyšinskij: Ty své tituly si můžete nechat:
nikomu kromě vás tu na nich nezáleží. Teď ale
pro záznam – jste Alexandr Rostov, narozen
v Petrohradu čtyřiadvacátého října 1889?

Rostov: Právě ten.

Vyšinskij: Než začneme, musím říct, že jsem v životě
neviděl sako s tolika knoflíky.

Rostov: Děkuji vám.

Vyšinskij: To neměla být poklona.

Rostov: V tom případě žádám zadostiučinění na poli
cti.

[Smích]

Tajemník Ignatov: Ticho v soudní síni.

Vyšinskij: Jaká je vaše současná adresa?

Rostov: Apartmá 317 hotelu Metropol v Moskvě.

Vyšinskij: Jak dlouho tam bydlíte?

Rostov: V hotelu přebývám od pátého září 1918.

Téměř čtyři roky.

Vyšinskij: A vaše zaměstnání?

Rostov: Džentlmen nemá zaměstnání.

Vyšinskij: Nu dobrá. Jak tedy trávíte čas?

Rostov: Obědvám, diskutuji. Čtu, přemýšlím.

Však to znáte.

Vyšinskij: Píšete taky poezii?

Rostov: Je o mně známo, že se občas oženu brkem.

Vyšinskij [zvedne brožuru]: Jste autorem této básně
z roku 1913: „Kde je teď?“

Rostov: Bývá mi skutečně připisována.

Vyšinskij: Proč jste tu báseň napsal?

Rostov: Žádala si to. Jednoho rána jsem seděl
za jedním stolem a ona si řekla o napsání.

Vyšinskij: Kde přesně to bylo?

Rostov: V jižním salonku Zahalečska.

Vyšinskij: Zahalečska?

Rostov: Panství Rostovů v Nižném Novgorodu.

Vyšinskij: Ach ano. Samozřejmě, jak jinak.

Opravdu velmi příhodné. Ale zpátky k té vaší
básni. Vzhledem k podmínkám, za jakých se
objevila – v letech útlaku po neúspěšné revoltě
roku 1905 –, ji mnozí považují za jasnou výzvu
k činu. Souhlasíte s takovým stanoviskem?

Rostov: Veškerá poezie je výzvou k činu.

Vyšinskij: [Prochází poznámky] A na jaře
následujícího roku jste odcestoval z Ruska
do Paříže...?

Rostov: Matně si vybavuji květy jabloní. Takže ano,
s největší pravděpodobností bylo jaro.

Vyšinskij: Přesně řečeno šestnáctého května.

Poslyšte, důvody vašeho dobrovolného vyhnanství

celkem chápeme: dokonce cítíme jakous takous účast stran událostí, které vás ponoukly k útěku. Vrásky nám dělá váš návrat do země v osmnáctém roce. Jeden si až říká, jestli jste nepřispěchal zpátky, abyste pozvedl zbraň, a pokud ano, tak na jaké straně jste stál. Byl jste pro, nebo proti revoluci?

Rostov: Obávám se, že dny, kdy bych pozvedal zbraň, jsem měl v té době dávno za sebou.

Vyšinskij: Tak proč jste se vracel?

Rostov: Chybělo mi zdejší klima.

[Smích]

Vyšinskij: Hrabě Rostove, zjevně si neuvědomujete závažnost své situace. Ani nevyjadřujete patřičnou úctu zde shromážděným mužům.

Rostov: Carevna měla k mé osobě kdysi stejné výhrady.

Ignatov: Žalobce Vyšinskij, pokud mohu...

Vyšinskij: Tajemníku Ignatove, prosím.

Ignatov: Mnozí v této síni nepochybně žasnou nad vašim okouzlujícím vystupováním, hrabě Rostove, ale já nejsem překvapen ani v nejmenším. Šarm je poslední ctižádostí zahálčivé třídy, to ostatně víme z dějin. Zato mi nejde do hlavy, jak se z autora zmíněné básně mohl stát člověk očividně postrádající jakýkoliv smysl života.

Rostov: Měl jsem dojem, že smysl lidského života zná jenom Bůh.

Ignatov: Ovšem. To se vám jistě velmi hodí.

[Dvanáctiminutová přestávka v jednání štábu.]

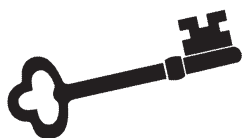
Ignatov: Alexandře Iljiči Rostove, berouce v potaz vaši výpověď jsme nuceni dojít k závěru, že duch jasné mysli, autor básně „Kde je teď?“, nenávratně podlehl zkaženosti své třídy – a nyní představuje hrozbu pro ty samé ideály, jež kdysi přijal

za své. Správně by vás měli vyvést a rovnou vás postavit ke zdi. Mezi vysoce postavenými členy strany se však najdou tací, kteří vás považují za jednoho z hrdinů předrevoluční věci. Proto budete z rozhodnutí štábu navrácen do toho vašeho zbožňovaného hotelu. Ale dejte si pozor: vytáhněte paty z Metropolu a budete na místě zastřelen. Další případ.

Podepsáni

V. A. Ignatov
M. S. Zakovskij
A. N. Kosarev

KNIHA PRVNÍ

VELVYSLANEC

Dvacátého prvního června 1922, v den, kdy hraběte Alexandra Iljiče Rostova vyvedli branami Kremlu na Rudé náměstí, panoval krásný, vlahý večer. Bylo zhruba půl sedmé; hrabě se za chůze napřímil a nasál vzduch do plic jako plavec, který se právě vynořil nad hladinu. Jasná obloha měla přesně ten odstín královské modři, na jejíž počest vztyčili kupole chrámu Vasilu Blaženého. Barevné věže hrály růžovou, zelenou a zlatou a pableskovaly na slunci, jako by jediným smyslem náboženství bylo obveselovat příslušné božstvo. Dokonce i šaty bolševických dívek, hovořících před výlohami Státního obchodního domu, jako by oslavovaly poslední jarní dny.

„Zdravím vás, dobrý muži!“ zavolal hrabě na Fjodora při okraji náměstí. „Vidím, že ostružiny letos dozrály brzo!“

Než se polekaný ovocnář zmohl na odpověď, hrabě už rázoval dál, přičemž blýskal voskovanými kníry připomínajícími křídla plachtícího racka. Prošel branou Vzkříšení, ukázal záda Alexandrovské zahradě a pokračoval směrem k Divadelnímu náměstí, kde se tyčil majestátní hotel Metropol. Na prahu mrkl na Pavla, odpoledního dveřníka, načež se s napřaženou rukou otočil k dvojici vojáků, kteří mu šli v patách.

„Děkuji vám, pánové, za laskavý doprovod. Teď už to zvládnou sám.“

Muži sice byli urostlí, ale přesto museli zvednout oči skryté ve stínu vojenských čapek, aby svému svěřenci viděli do

tváře – hrabě, stejně jako deset generací Rostovů před ním, měřil dobrý metr devadesát.

„Jen jděte,“ houkl obhroublejší z vojáků, který ani na moment nesundal ruku z pažby své pušky. „Máme vás doprovodit až do vašeho pokoje.“

Jakmile vstoupili do hotelové haly, hrabě mávl paží, aby pozdravil jednak stoického Arkadije (který stál jako vždycky na recepci) a jednak rozkošnou Valentýnu (která právě oprášovala sošku). I když je obdobně pozdravil nejméně stokrát, recepční s pokojskou odpověděli vytřeštěnýma očima, jako by hrabě dorazil na sváteční večeři ve fraku a podvlékačkách.

Hrabě minul děvče se zálibou ve žluté, které si ve svém oblíbeném křesle četlo časopis, načež se zastavil před palmovníky v květináčích a obrátil se na svou eskortu.

„Výtah, nebo schody, pánové?“

Vojáci si vyměnili pohled, pak mrkli na hraběte a nakonec znovu jeden na druhého – zjevně byli na vázkách.

Na bitevním poli to budou mít těžké, uvažoval hrabě, když se ani nedokážou rozhodnout, jak se dostat do třetího patra.

„Schodiště,“ prohlásil a v příštím okamžiku už spěchal vzhůru. Schody bral po dvou, tak jak měl ve zvyku od vysoké školy.

Na třetím podlaží zahrnul do chodby s červeným kobercem a došel ke svému apartmá, které se skládalo z propojené ložnice, koupelny, jídelny a velkého přijímacího salonu s vysokými okny s výhledem na lípy lemující Divadelní náměstí. A právě tady začaly nepříjemnosti. Před otevřenými dveřmi stál totiž velitel stráže s hotelovými poslíčky Pašou a Pétou, kteří rozpačitě opětovali Rostovův pohled – zjevně je povolali k úkolu, který jim nebyl ani trochu po chuti. Hrabě oslovil důstojníka.

„Co to má znamenat, kapitáne?“

Velitele otázka mírně překvapila, ale zjevně prošel patřičným výcvikem, neboť nehnul ani brvou.

„Mám příkaz zavést vás do vašeho pokoje.“

„*Tohle* je můj pokoj.“

Tentokrát veliteli unikl nepatrný úsměv. „Už nikoliv, obávám se.“

Velitel nechal poslíčky za sebou a dovedl hraběte s doprovodem k malému služebnímu schodišti schovanému za nenápadnými dveřmi v samém srdci hotelu. Špatně osvětlené stoupání se každých pět kroků prudce stáčelo stranou a připomínalo stísněnou kostelní zvonici. Klikatou cestou vzhůru minuli celkem tři podesty, až konečně stanuli u dveří ústících do chodbičky s koupelnou a šesti ložnicemi připomínajícími mnišské cely. V podkroví původně bydleli komorníci a služebné hotelových hostů, ale když cestování s osobními sluhy vyšlo z módy, prázdné kamrlíky posloužily vrtochům každodennosti – právě teď v nich skladovali kusy potrubí, rozbitého nábytku a další rozličné haraburdí.

Pokojík hned vedle schodišťové šachty dříve toho dne vyklidili: zůstala v něm jen litinová postel, třínohý sekretář a deseti-letá vrstva prachu. V rohu u dveří se krčila malá skříň, již sem dodatečně přestěhovali a která připomínala telefonní budku. Strop věrně opisoval tvar střechy a pomalu se svažoval od dveří k vikýřovému oknu velikosti šachovnice – což bylo taky jediné místo u vnější zdi pokoje, kde mohl hrabě stát zpříma.

Zatímco dva strážní zůstali na chodbě a se samolibými úšklebky nakukovali dovnitř, přehnaně úslužný kapitán hraběti vysvětlil, že dal zavolat hotelové poslíčky, aby mu pomohli přestěhovat těch pár věcí, které se do jeho nového obydlí vejdou.

„A zbytek?“

„Ten připadne lidu.“

Tak takovou oni hrají hru, pomyslel si hrabě.

„Dobrá.“

Hrabě seběhl točité schody, nedbaje strážných, kteří funěli za ním a co chvíli zavadili puškou o stěnu. Na třetím podlaží zahrnul do chodby a došel do svého starého apartmá, kde čekali Paša s Pétou se zbědovaným výrazem ve tváři.

„To je v pořádku, chlapci,“ ujistil je hrabě a začal ukazovat kolem sebe: „Tadyto. Tohle. Támhleto. *Všechny* knihy.“

Mezi nábytkem, jemuž bylo souzeno zaplnit nové hraběcí obydlí, byla dvě křesla s vysokým opěradlem, babiččin orientální stolek a také Rostovova oblíbená sada porcelánových

talířů. Dále si hrabě vybral dvě ebenové stolní lampy ve tvaru slonů a portrét své sestry Heleny, jež namaloval Serov při krátkém pobytu na Zahalečsku v roce 1908. Nezapomněl ani na velké kožené pouzdro vyrobené na zakázku u Aspreye v Londýně, které jeho přítel Miška příhodně pojmenoval Velvyslanec.

Nějaká dobrá duše přinesla hraběti jedno z jeho cestovních zavazadel, a tak zatímco poslíčci odnášeli vybrané věci do místnůstky v podkroví, hrabě zůstal v ložnici a plnil kufr oblečením a osobními věcmi. Když si všiml, jak strážní mlsně pokukují po dvou lahvích brandy stojících na ozdobné konzoli, neváhal a přihodil je taky.

Péta s Pašou, jejichž uniformy už byly taháním nábytku celé pomačkané, uchopili kufr každý z jedné strany.

„Váží snad tunu,“ brumlali si pod vousy.

„Král se opevňuje ve svém hradu,“ poučil je hrabě, „džentlmen za svým stolem.“

Když se poslíčci s těžkým břemenem vypotáceli na chodbu, velké stojací hodiny, rodinné dědictví Rostovů, které, žel bohu, neprošlo přísnou selekcí, tesklivě odbily osmou. Kapitán už se dávno vrátil na své stanoviště a strážní, jejichž bojovnost vystřídala znučenost, teď kouřili opření o zeď a odklepávali popel na parkety. Do velkého salonu stále proudilo světlo moskevské letní rovnodennosti.

Hrabě s hloubavým, melancholickým výrazem ve tváři přistoupil k oknům v severozápadní části apartmá. Kolik hodin u nich strávil? Kolik rán tu stál v županu a s hrnkem kávy v ruce pozoroval cestující z Petrohradu, jak vystupují z drožek, znavení a otupělí po noční jízdě vlakem? Kolik zimních večerů sledoval sněhové vločky, jak se pomalu snášejí k zemi, zatímco se pod pouliční lampou co chvíli mihne schoulená silueta bezejmenného chodce? Na nejsevernějším konci náměstí mladý důstojník Rudé armády právě vybíhal po schodech Velkého divadla – teď už zmeškal více než polovinu večerního představení.

Hrabě se usmál. V mládí rovněž upřednostňoval příchod do divadla mezi dvěma dějstvími. V Anglickém klubu vždycky prohlásil, že se zdrží na skleničku, a pak zůstal na celé tři. Následně skočil do kočáru, prohnal se městem, vyběhl slavné

schody a stejně jako onen mladík proklouzl zlatými dveřmi dovnitř. Baleríny na jevišti ladně mrskaly nožkami, hrabě šeptal svá *excusez-moi* a prodíral se ke svému obvyklému místu ve dvacáté řadě, odkud měl znamenitý výhled na dámy v lóžích.

Pozdní příchody, pomyslel si hrabě a povzdechl si. Rozkošná slabůstka mládí. Pak se otočil na podpatku a začal přecházet po jednotlivých pokojích. Chvíli se obdivoval prostornému salonu a jeho dvěma lustrům. Ocenil malované obkládání nevelké jídelny i důmyslné mosazné zařízení, kterým šly zajistit dvojité dveře ložnice. Zkrátka vše zhodnotil jako kupec, který si poprvé prohlíží místnost, již zamýšlí koupit. V ložnici se hrabě zastavil před stolkem s mramorovou deskou a zvedl z něj oblíbené nůžky své sestry. Byly vyrobené tak, aby připomínaly volavku – dlouhé stříbrné čepele představovaly ptačí zobák, malý zlatý šroubek, kolem něhož se otáčely, zase oko. Nůžky byly tak malinké, že do kulatých otvorů pro prsty stěží vměstnal palec a ukazováček.

Hrabě přehlédl pokoj z jednoho konce na druhý a rychle zhodnotil vše, co nechával za sebou. Všechn osobní majetek, nábytek a umělecké předměty, které sem před čtyřmi lety donesl, byly výsledkem velkého protřídění. Neboť jakmile se hrabě doslechl o popravě cara, okamžitě opustil Paříž a vrátil se do Moskvy. Za dvacet dní projel šest zemí, těsně se vyhnul osmi praporům bojujícím pod pěti různými vlajkami a sedmého srpna 1918 konečně dorazil na Zahalečsko s jediným batohem na zádech. Rodnou zem zastihl na pokraji velkých společenských změn a domácnost ve stavu nejvyššího rozrušení. Jeho babička, hraběnka Rostovová, však byla stejně klidná a vyrovnaná jako vždycky.

„Sašo,“ řekla mu, aniž by vstala z křesla, „jak milé, že jsi přijel. Musíš mít hrozný hlad. Pojď, vypijeme si čaj.“

Když jí vysvětlil, že je nezbytné, aby opustila zemi, a popsal opatření, která pro ni po cestě učinil, hraběnka poznala, že jiná možnost neexistuje. Chápala, že přestože každý sluha v jejím domě je připraven ji následovat, musí odcestovat jen se dvěma. A stejně tak pochopila, proč s ní její vnuk a dědic, kterého vychovávala od jeho deseti let, nepojede.

Když bylo hraběti sedm, sousedův syn ho porazil v dámě tak drtivě, že došlo na slzy a klení a figurky skončily ve vzteku rozházené po podlaze. Tento zjevný nedostatek sportovního ducha vynesl hraběti chladnou výtku z úst jeho otce a předčasný odchod do postele bez večeře. Zatímco mladé hrabátko zíralo na strop a v prstech nešťastně svíralo okraje peřiny, přišla za ním babička. Posadila se v nohách jeho postele a vyjádřila jistě pochopení: „Prohra nikdy není nic pěkného,“ začala, „a ten malý Obolenskij je pěkný protiva. Ale, Sašo, chlapče, proč mu pro všechno na světě dávat to zadostiučinění?“ Stejně se s babičkou rozloučili v přístavu v Petěrgofu – zpřímá a bez slz. Hrabě se vzápětí vrátil na rodinné sídlo, aby dohlédl na jeho zabezení.

V rychlém sledu následovalo vysmýččení komínů, vyprázdňení spíží a přikrytí veškerého nábytku. V zásadě to bylo stejné, jako když se rodina na sezónu stěhovala do Petrohradu – tedy až na to, že psy vyvázali z kotců, koně ze stájí a služebnictvo z jeho povinností. Potom hrabě naplnil jediný povoz výběrem toho nejlepššího rostovského nábytku, zavřel dveře na západku a vyrazil do Moskvy.

Je to ale zvláštní, přemítal hrabě, který byl nyní připraven opustit svůj někdejší příbytek. Od útlého věku se učíme dávat sbohem přátelům a rodině. Vypovázíme rodiče a sourozence na nádraží, navštěvujeme bratrance a sestřenice, chodíme do škol, dáváme se k pluku, ženíme se a vdáváme, odjíždíme do ciziny. To všechno je součástí lidské zkušenosti – neustále se plácáme po zádech s přáním všeho dobrého a utěšujeme se myšlenkou, že o sobě brzy znovu uslyšíme.

Mnohem méně pravděpodobně nás zkušenost naučí, jak dát sbohem našemu majetku. A i kdyby uspěla? Podobnou lekci bychom nejspíš neocenili. Svých nejdražších věcí si totiž nakonec ceníme víc než svých přátel. Vozíme je s sebou z místa na místo, často navzdory značným výdajům a nepohodlí, oprášujeme je a leštíme, hubujeme děti, když kolem nich skotačí – a neustále dovolujeme, aby se plnily vzpomínkami, které je činí ještě nedocenitelnějšími. V téhle almaře, vybavíme si náhle, jsem se schovával jako kluk, tyhle stříbrné svícny zdobily o Vánocích

náš jídelní stůl, tímhle kapesníkem si jednou otřela slzy a tak dále a tak dále. Nakonec si začneme myslet, že tento pečlivě schraňovaný majetek nám možná poskytne skutečnou útěchu, až budeme čelit ztrátě přítele.

Jenže věc je samozřejmě pouhou věcí.

A tak hrabě strčil sestřiny nůžky do kapsy, naposledy se rozhlédl po dědictví, které nechával za sebou, a potom ho navždy vypudil ze svého srdce.

O hodinu později hrabě dvakrát poposkočil na své nové matraci, aby vyzkoušel, v jaké tónině vržou její zrezivělá pera (bylo to gis), rozhlédl se po navršeném nábytku a připomněl si, že zamlada toužil po výletech parníkem do Francie a nočním vlakem do Moskvy.

A proč zrovna po těchto konkrétních cestách?

Přece proto, že lůžka na parníku a v nočním vlaku jsou tak malá!

Byl to hotový zázrak: stolek, který se dá složit, takže ho není vidět, zásuvky vestavěné do spodku postele, nástěnné lampy právě dost velké na to, aby osvětlily stránku knihy. Tato úspornost byla pro mladou mysl jako líbezná hudba. Hovořila o účelné přesnosti a nesla v sobě příslib dobrodružství. Neboť nebylo nejmenších pochyb, že přesně takhle vypadala kajuta kapitána Nema při jeho pouti dvacet tisíc mil pod mořskou hladinu. A copak by každý malý chlapec, jenž měl všech pět pohromadě, milerád nevyměnil sto nocí v paláci za jedinou noc na palubě *Nautilu*?

A podívejme se. Po dlouhém čekání se hrabě nakonec dočkal.

A kromě toho, teď když polovinu pokojů v druhém patře obsadili bolševici, kteří neúnavně vyťukávali svá nařízení do psacích strojů, na šestém podlaží jste alespoň mohli v klidu přemýšlet.*

* Věc se měla tak, že první předseda Všeruského ústředního výkonného výboru Jakov Sverdlov zamkl ústavní komisi do místností přímo pod hrabčím apartmá, načež přísahal, že klíčem znovu otočí teprve tehdy, až její členové splní svůj úkol. A tak psací stroje neúnavě klapaly nocí, dokud

Hrabě se postavil a udeřil se hlavou o svažující se strop.

„Přesně tak,“ prohlásil.

Odsunul jedno křeslo s vysokým opěradlem, sloní lampy přesunul k posteli a otevřel svůj kufr. Nejprve vyndal fotografii ruské mírové delegace z roku 1905 a umístil ji na stůl, kam patřila. Následně vytáhl dvě láhve brandy a otcovy stolní hodiny, které odbíjejí dvakrát. Když však vyjmul babiččino operní kukátko a položil jej na stolek, jeho pozornost upoutal jakýsi pohyb u malinkého vikýře. Přestože okno mělo velikost pozvánky na večeri, při jeho vnějším okraji na měděné římse přistál holub.

„Ale, ale, dobrý den,“ pozdravil hrabě. „Je od vás moc pěkné, že jste se zastavil.“

Holub opětoval jeho pohled s jasně majetnickým výrazem v oku. Pak zašoupal pařátky o plechování a několikrát rychle klovl zobákem do skla.

„Ano,“ souhlasil hrabě. „Na tom, co říkáte, něco bude.“

Zrovna se chystal novému sousedovi vysvětlit svůj nenadálý příchod, když vtom se z chodby ozvalo slabé odkašlání. Aniž by se otočil, hrabě poznal, že je to Andrej, maître d' hotelové restaurace Bojarský, neboť ten na svou přítomnost upozorňoval výhradně tímto způsobem.

Hrabě holubovi pokývl, aby ho ujistil, že budou v započatém hovoru brzy pokračovat, zapnul si sako a otočil se, jen aby zjistil, že tentokrát ho nenavštívil jen vedoucí restaurace: ve dveřích se tísnili hned tři členové hotelového personálu.

Byl tu Andrej se svým dokonalým držením těla a rozváznými rukama s dlouhými prsty, Vasilij, nezaměnitelný hotelový správce, a Marina, stydlivá kráska, již nedávno povýšili z pokojské na švadlenu. Trojice měla ten samý zmatený výraz, který hrabě o pár hodin dříve zaznamenal ve tvářích Arkadije

nestvořily historický dokument, který zaručoval všem Rusům svobodu svědomí (článek 13), svobodu projevu (článek 14), svobodu shromažďování (článek 15) a svobodu odnětí všech výše zmíněných práv, pokud by byla „užita k podrývání socialistické revoluce“ (článek 23)!

a Valentýny. Konečně mu to došlo: když ho to ráno odváželi, všichni nejspíš čekali, že už se nikdy nevrátí. Zpoza zdí Kremłu se vynořil jako letec z trosek letounu.

„Drazí přátelé,“ zvolal hrabě. „Nepochybně chcete slyšet o dnešních událostech. Jak asi víte, pozvali si mě do Kremłu k malému *tête-à-tête*. Tam několik patřičně vousatých úředníků sloužících v řadách současného režimu shledalo, že mám být za své zločiny – koneckonců jsem se narodil jako šlechtic – odsouzen strávit zbytek života... v tomto hotelu.“

V odpověď na nadšený jásot si hrabě se svými hosty potřásl rukou a každému z nich vyjádřil vděk za jejich sounáležitost i svůj upřímný dík.

„Pojďte dál, pojďte dál,“ vybídl je.

Členové hotelového osazenstva se vmáčkli mezi strmicí věže nábytku.

„Kdybyste byl tak laskav,“ řekl hrabě a podal Andrejovi jednu láhev brandy. Pak poklekl před Velvyslancem, zvedl přezky a rozevřel ho jako obrovskou knihu. Uvnitř bylo pečlivě uloženo padesát dva skleniček – přesněji řečeno šestadvacet *párů* skleniček –, každá tvarovaná podle svého účelu, od impozantní objemné sklenky na burgundské po malinké okouzlující sklínky na barevné likéry jižní Evropy. V duchu večerních hodin hrabě náhodně vybral čtyři sklenice a rozdal je svým hostům, zatímco Andrej, který mezitím zbavil láhev zátky, začal rozlévat alkohol.

Jakmile hosté drželi svou brandy, hrabě pozvedl vlastní sklenici.

„Na Metropol,“ řekl.

„Na Metropol!“ zvolali v odpověď.

Hrabě měl hostitelství v krvi a během následující hodiny, kdy občas dolil sklínku a zapředl rozverný hovor, si udělal jasný obrázek o povaze každé osoby v místnosti. Navzdory formálnosti náležící jeho postavení Andrej dnes večer nešetřil úsměvy a sem tam své kumpány obdaroval veselým mrknutím. Vasilij, který se vždy vyjadřoval přesně a k věci, když naváděl turisty k historickým památkám, se náhle rozezpíval jako člověk, jenž si zítra dost možná nebude pamatovat, co pronesl dnes. Marina

se rozverně chichotala a pro jednou se neobtěžovala zakrýt si ústa rukou.

Právě toho večera hrabě víc než kdy jindy ocenil jejich bodrou náladu a veselí, avšak nebyl tak marnivý, aby si myslel, že pramení pouze z novinek o jeho šťastném úniku. Na rozdíl od většiny lidí totiž věděl, že v září roku 1905 členové delegace podepsali portsmouthskou mírovou smlouvu značící konec rusko-japonské války. Během sedmnácti let od uzavření míru (stěží minula jedna generace) Rusko zasáhla světová válka, dva hladomory a takzvaný Rudý teror. Krátce řečeno, byla to doba dramatických zvratů, které neušetřily nikoho. Ať už jste se klonili vpravo nebo vlevo, byli jste rudí nebo bílí, ať už se vaše osobní postavení zlepšilo či zhoršilo, nebylo pochyb o tom, že je konečně čas napít se na zdraví národa.

V deset hodin večer hrabě doprovodil své hosty k točitým schodům a popřál jim dobrou noc se stejnou obřadností, k jaké by se uchýlil u dveří rodinného sídla v Petrohradu. Po návratu do svého pokoje otevřel okno (i když mělo velikost poštovní známky), nalil si zbytek brandy a usadil se za stůl.

Stůl vyrobený v Paříži Ludvíka XVI., nádherný kousek se zlatým zdobením a koženým povrchem typickým pro danou dobu, odkázal hraběti jeho kmotr, velkovévoda Demidov. Šlo o muže s majestátními bílými licousy, světle modrýma očima a zlatými epoletami, jenž mluvil čtyřmi jazyky a četl v šesti. Nikdy se neoženil, zastupoval svou zemi v Portsmouthu, spravoval tři panství a obecně vzato upřednostňoval příčinnost před nesmysly. Ještě předtím však sloužil po boku Rostovova otce jako mladý, lehkomyšlný kadet vojenské jízdy. Proto se z něj později stal chlapcův bdělý opatrovník. A když rodiče hraběte roku 1900 jen několik hodin po sobě sklátila cholera, velkovévoda si vzal mladíka stranou a vysvětlil mu, že musí být silný kvůli své sestře, že nepřízeň osudu má mnoho podob, a pokud se člověk nevypořádá s okolnostmi, okolnosti se vypořádají s ním.

Hrabě přejel rukou po koženém povrchu stolu, v němž se nezřetelně rýsovaly dva důlky.

Kolik velkovodových slov pamatovaly? Na tomhle stole psal čtyřicet let stručné instrukce správcům a údržbářům, přesvědčivé argumenty státníkům, vynikající rady přátelům. Jinými slovy to byl stůl, s nímž se muselo počítat.

Hrabě dopil brandy, odsunul židli a sedl si na podlahu. Přejel dlaní po pravé přední noze stolu a našel západku. Stiskl ji, načež se otevřela neviditelná dvířka a odhalila dutinu vystlanou sametem, která byla stejně jako výdutě ve zbylých třech nohách plná zlatých mincí.

ANGLIKÁN NA SOUŠI

V půl desáté ráno se hrabě Alexandr Iljič Rostov v posteli zavr-těl, krátce pobyl v rozmlžených momentech předcházejících návrat vědomí a na jazyku poválel příchut' budoucího dne.

Za necelou hodinu by se procházel Tverskou ulicí s kníry připomínajícími dvě plachty napjaté ve větru a těšil by se z tep-lého jarního vzduchu. Cestou by si u stánku na Gazetné ulici koupil *Herald*, prošel by kolem Filippovova pekařství (minutku by postál u výlohy se zákusky) a pak by pokračoval na schůzku se svými bankéři.

Potom by se ale zastavil na obrubníku (aby počkal, až pro-jedou automobily), načež by si vzpomněl, že ve dvě hodiny obědvá v Klubu žokejů, a přestože na něj bankéři čekají už od půl jedenácté, neustále je rozličnými způsoby zaměstnávají jejich deponenti, a tak se pravděpodobně nic nestane, když je nechá čekat o chvíli déle... S tím pomyšlením by si pospí-šil zpátky, sňal cylindr z hlavy a otevřel by dveře Filippovova obchodu.

Jeho smysly by v mžiku došly odměny v podobě nezpochybnitelných důkazů pekařova mistrovství. Ve vzduchu by se vznášela jemná vůně čerstvě upečených preclů, sladkých rolád a bochníků chleba tak výstavních a dokonalých, že je denně dováželi vlakem do Ermitáže. V úhledných řadách za vitrí-nou by zatím čekaly koláče s polevami připomínajícími svou barevnou rozmanitostí tulipány v Amsterdamu. Hrabě by přišel

k pultu a požádal mladou slečnu ve světle modré zástěře o kousek mille-feuille (jak příhodně pojmenováno!) a s obdivem by sledoval, jak bere čajovou lžičku a opatrně přesunuje dobrotu ze stříbrné lopatky na porcelánový talíř.

Se zákuskem v ruce by se usadil co nejbližší k malému rohovému stolku, kde se každé ráno scházely dámy z vysokých společenských kruhů, aby probraly události předchozího večera. Vědomy si svého okolí, ženy by nejdřív mluvily šeptem, jak se na šlechtičny sluší a patří, avšak rychle by se nechaly unést proudem citů a zvýšily hlasy, a to tak, že kolem čtvrt na dvanáct by i ten nejtaktnější návštěvník pekařství neměl na vybranou a musel chtít nechtít odposlouchávat jejich milostná soužení, která měla víc vrstev než pětipatrový dort.

Nejpozději čtvrt hodiny před polednem by hrabě dojedl, očistil si knír od drobků, mávnutím ruky poděkoval dívce za pultem, kloboukem pokynul třem mladým dámám, s nimiž předtím krátce pohovořil, načež by znovu vplul do čilého provozu na Tverské ulici, kde by zapřemýšlel: *Co dál?* Možná by se zastavil v galerii Bertrand, aby si prohlédl poslední plátna z Paříže, vklouzl na konzervatoř, kde se kvartet mladistvých hudebníků snažil o adaptaci Beethovena, anebo by se oklikou vrátil do Alexandrovské zahrady, kde by z pohodlné lavičky obdivoval šeříky, zatímco poblíž by vrkal holub, šoupaje pařátky o měděné plechování okenního parapetu.

O měděné plechování okenního parapetu...

„Ach ano,“ zamumlal si hrabě. „Nic z toho se, počítám, nestane.“

Kdyby zavřel oči a otočil se ke stěně, vrátil by se na svou lavičku přesně v tu správnou chvíli, aby poznamenal, *Jaká to milá náhoda*, zatímco kolem procházely tři mladé dámy z Filippova?

Nepochybně. Jenže představovat si, co by mohlo být za zcela jiných okolností, je nejjistější cestou do ústavu pro choromyslné.

A tak se hrabě posadil, narovnal se, chodidly rovnoměrně spočinul na holé podlaze a nakroutil si knír.

Na velkovévodově stole stála sklenice na šampaňské a napoleonka na brandy. Při pohledu na štíhlou vzprímenost jedné a přikrčenou zaoblenost druhé si hrabě chtěl nechtěl vybatil

Dona Quijota a Sancha Panzu na pláních Sierry Moreny. Nebo Robina Hooda a bratra Tucka ve stínech Sherwoodu. Anebo prince Hala a Falstaffa před branami –

Vtom se ozvalo zaklepaní.

Hrabě se postavil a znovu se udeřil hlavou o strop.

„Okamžik!“ zavolal, promnul si temeno a vzápětí už se přehraboval v kufru s cílem najít župan. Jakmile byl vhodně oblečený, otevřel dveře. Na chodbě našel příčinlivého mladíka se svou každodenní snídaní – konvicí kávy, dvěma sušenkami a kouskem ovoce (dnes to byla švestka).

„Výborně, Juriji! Pojdte dál, pojdte dál. Dejte to sem.“

Jurij položil snídani na cestovní kufr, hrabě se posadil za stůl velkovévody a napsal rychlý vzkaz jakémusi Konstantinu Konstantinoviči, bydlíštěm v Durnovské ulici.

„Byl byste tak laskav a doručil to, chlapče?“

Jurij nebyl z těch, co se vymlouvají, a tak se chopil zprávy, slíbil, že ji doručí osobně, a s úklonou přijal nabízené spropitné. Na prahu se zastavil.

„Mám nechat... pootevřené dveře?“

Byla to rozumná otázka. Pokoj byl poněkud zatuchlý a na šestém podlaží nehrozilo, že by někdo narušoval vaše soukromí.

„Buďte tak laskav.“

Zatímco Jurijovy kroky odeznívaly na úzkém schodišti, hrabě si kapesník položil do klína a nalil si šálek kávy, který poctil několika kapkami smetany. Po prvním usrknutí spokojeně shledal, že Jurij musel poslední tři poschodí vyběhnout, neboť káva nebyla ani o stupeň studenější než obvykle.

Když se však snažil svým loupacím nožem oddělit dužinu švestky od její pecky, všiml si stříbřitého stínu, stejně nehmotného jako obláček kouře, jak vklouzává za jeho kufr. Vyklonil se stranou, aby nahlédl za vysoké opěradlo křesla, načež shledal, že ona záhadná bludička není nikdo jiný než kocour obývající přízemí Metropolu. Byla to jednooká ruská modrá kočka, která věděla o všem, co se v hotelu šustlo, a teď si nejspíš přišla osobně prohlédnout nový hraběcí příbytek. Kocour vystoupil ze stínu kufru, skočil z podlahy na Velvyslance, z Velvyslance na boční stolek a ze stolku na vrchol třínohého sekretáře, aniž

by při tom vydal jediný zvuk. Když dosáhl této vyvýšené pozice, nemilosrdným okem zhodnotil místnost a nakonec po kočičím způsobu zklamaně zavrtěl hlavou.

„Ano,“ souhlasil hrabě, jenž právě zakončil vlastní prohlídku. „Vím, co myslíš.“

Díky nesourode zmeti nábytku namačkané na malém prostoru připomínalo nové hraběcí panství zásilkovnu na Arbatu. Místnosti této velikosti by bylo stačilo jedno křeslo s vysokým opěradlem, jeden noční stolek a jedna lampa. Tak by se docela dobře obešla bez babiččina limožského porcelánu.

A knihy? *Všechny!* prohlásil hrabě s takovou suverénností. Ale teď, za denního světla, musel přiznat, že se při udělování pokynů neřídil ani tak zdravým rozumem, jako spíš dětinskou pohnutkou ohromit poslíčky a usadit strážné. Protože tyhle knihy ve skutečnosti ani neměl moc rád. Jeho osobní knihovna, plná velkolepých příběhů z per takových velikánů jako Balzac, Dickens či Tolstoj, zůstala v Paříži. Svazky, které poslíčci dovlekli do podkrovní, patřily jeho otci – a protože byly zasvěcené studiu racionální filozofie a vědě moderního zemědělství, slibovaly lopotné čtení a mimořádnou nestravitelnost.

Nepochybně bylo třeba dalšího protřídění.

A tak hrabě pojedl, umyl se a oblékl a potom se dal do díla. Nejprve zkusil dveře sousedního pokoje. Musely být zevnitř zabarikádované něčím těžkým, neboť se pod nápurem jeho ramene sotva pohnuly. Další tři místnosti byly od podlahy ke stropu zavalené rozličným haraburdím, ale v posledním pokoji, mezi břidlicovými taškami a kusy plechu z okenních parapetů poházených kolem starého otlučeného samovaru, v němž si pokrývači kdysi vařili čaj, bylo prostoru víc než dost.

Hrabě se vrátil do svého pokoje a pověsil několik svých sak do skříně. Vybalil pár kalhot a košil, které umístil do pravého zadního rohu svého sekretáře (aby se ujistil, že se to třínohé monstrum nepřekotí). Potom popadl kufr, polovinu nábytku a všechny otcovy knihy kromě jedné a postupně je vytahal na chodbu. Tímto způsobem během hodiny zredukoval zařízení pokoje na to nejnutnější: stůl a židli, postel, noční stolek, křeslo s vysokým opěradlem pro hosty a tři metry dlouhou

uličku právě dost širokou na to, aby se v ní džentlmen mohl zadumaně procházet.

Hrabě spokojeně mrkl na kocoura (který si zrovna hověl v pohodlném křesle s vysokým opěradlem a z pacek si slízával smetanu). „Co tomu říkáš teď, piráte stará?“

Pak se usadil za stůl a do ruky vzal jedinou knihu, již si ponechal. Bylo to alespoň deset let, co sám sobě slíbil, že přečte ono světoznámé dílo, které tak miloval jeho otec. A přesto pokaždé, když ukázal prstem na kalendář a prohlásil: *Těnhle měsíc se oddám Esejím Michela de Montaigne!*, do dveří v té či oné podobě nakoukl prohnáný život a plány mu zmařil. Došlo k nečekanému vyznání citů, které nemohl s čistým svědomím ignorovat. Zavolal bankéř. Anebo do města přijel cirkus.

Život se nás koneckonců vždycky pokusí svést.

Okolnosti se však konečně jednou spojily nikoliv proto, aby hraběte rozptýlily, nýbrž aby mu poskytly čas a samotu nutnou ke čtení. A tak se kniha přece jen dočkala. Hrabě ji sevřel v ruce, jednu nohu položil na sekretář, zvrátil se dozadu, až židle balancovala na zadních nohou, a začal číst.

O tom, jak rozličnými způsoby dospíváme ke stejnému konci

Nejběžnější způsob, jak obměkčit srdce těch, jimž jsme ukřivdili, když jsme jim vydáni na milost a jejich srdce prahne po pomstě, je podřídit se, abychom v nich probudili lítost a soucit. Je však známo, že troufalost a nezlomnost – tedy prostředky zcela odlišné – někdy poslouží zrovna tak dobře...

Číst si a houpat se přitom na židli byl zvyk, k němuž se poprvé uchýlil na Zahalečsku.

Během těch nádherných letních dnů, kdy kvetly sady a z trávy vykukovaly liščí ohony, si s Helenou našli příjemný koutek a strávili celé hodiny sladkým nicneděláním. Jednou to bylo pod pergolou na horní terase, jindy u velkého jilmu v ohbí řeky. Zatímco Helena vyšívala, hrabě se zhoupł na židli – rovnováhu udržoval tím, že se chodidlem lehce opřel o okraj kašny nebo kmen stromu –, aby jí předčítal z jejího oblíbeného Puškina.

Hodinu za hodinou, sloku za slokou její malá jehla neúnavně poskakovala vpřed.

„Kde všechny ty stehy skončí?“ ptal se jí občas, když dokončil stránku. „Touhle dobou už jsi jistě počítala každý polštář v domě motýlem a každý kapesník monogramem.“ A když ji obvinil z toho, že v noci své vyšívání páře jako Pénélopé, aby se dočkala dalších veršů, tajemně se usmála.

Hrabě vzhlédl od Montaigne a zadíval se na Helenin portrét opřený o zeď. Namalovali ho v srpnu: jeho sestra seděla za jídelním stolem na Zahalečsku a před sebou měla mísu broskví. Jak znamenitě Serov zachytil její podobu – vlasy černé jako havraní křídla, lehce zarudlé líce, jemný, shovívavý výraz ve tváři. Možná na těch stezích něco bylo, pomyslel si hrabě, jakási nenápadná moudrost, v níž se Helena zdokonalovala s každým vyšitým očkem. Ano, už ve čtrnácti se vyznačovala takovou dobrosrdečností, že jste mohli jen hádat, jakou laskavost a půvab mohla vyzařovat v pětadvaceti...

Hraběte z rozjímání vyrušilo lehké zakleпání na dveře. Zaklapl otcovu knihu, ohlédl se a na prahu spatřil asi šedesátiletého Řeka.

„Konstantin Konstantinovič!“

Hrabě nechal přední nohy židle s žuchnutím dopadnout na podlahu, došel ke dveřím a potřásl návštěvníkovi rukou.

„Jsem moc rád, že jste přišel. Setkali jsme se jen jednou nebo dvakrát, takže si mě možná nepamatujete, ale mé jméno je Alexandr Rostov.“

Starý Řek se uklonil, aby dal najevo, že mu to hrabě nemusí připomínat.

„Pojďte dál, pojdte dál. Posadte se.“

Hrabě mávl Montaignem na jednookého kocoura (který se syčením skočil na podlahu), nabídl hostu uvolněné křeslo a sám se usadil za stůl.

Řek na hraběte hleděl s výrazem uměřené zvědavosti – což bylo nejspíš pochopitelné, neboť v pracovní záležitosti se ti dva ještě nikdy nesetkali. Koneckonců, hrabě nebyl zvyklý prohrávat v kartách. I tak se ale odhodlal začít.

„Jak vidíte, Konstantine, mé poměry se změnily.“

Host si dovolil vyjádřit své překvapení.

„Ne, je to tak,“ odvětil hrabě. „Změnily se, a to dost zásadně.“

Řek se jedinkrát rozhlédl po místnosti a pak zvedl ruce, aby naznačil, že ví, jak rychle k něčemu podobnému může dojít.

„Možná hledáte cestu k jistému... kapitálu?“ zeptal se.

Když otázku pokládal, před slovem *kapitál* se na zlomek vteřiny odmlčel. A podle Rostovova vytříbeného mínění to byla dokonalá odmlka – taková, kterou vyšlechtíte za desetiletí vybraných konverzací. Odmlka, jíž druhému mluvčímu vyjadřujete soustrast, aniž byste jen na okamžik naznačili, že v jeho postavení došlo ke změně.

„Ne, ne,“ ujistil ho hrabě a zavrtěl přitom hlavou, aby zdůraznil, že půjčování neměla jeho rodina nikdy ve zvyku. „Naopak, Konstantine, myslím, že mám něco, co by vás mohlo zajímat.“ A pak jakoby odnikud vytáhl jednu z mincí ukrytých v noze velkovévodova stolu. Podržel ji mezi palcem a ukazovákem.

Starý Řek si ji chvíli prohlížel, načež pomalu, uznale vydechl. Konstantin Konstantinovič kdysi poskytoval půjčky a své řemeslo nezapomněl: i nyní mu stačilo zběžně si předmět prohlédnout, chvíli ho podržet v ruce a vzápětí odhadnout jeho skutečnou cenu.

„Mohu...?“ zeptal se.

„Beze všeho.“

Řek minci uchopil do prstů, jednou ji otočil a pak ji se zbožnou úctou vrátil zpátky. Nejen že to byl dokonalý kousek v čistě metalurgickém slova smyslu; pomrkávající dvojitý orel na rubu zběhlému oku prozradil, že jde o jednu z pěti tisíc mincí vyražených na památku korunovace Kateřiny Veliké. V dobrých časech by se takový kus zakoupený od džentlmena v nouzi dal s rozumným ziskem prodat i té nejopatrnější bance. Avšak v dobách dramatických změn? Zatímco poptávka po běžných luxusních předmětech klesala závratným tempem, cena podobných pokladů utěšeně rostla.

„Odpusťte mi mou zvědavost, Vaše Excellence, ale je to... jediný kousek?“

„Jediný? Ach, nikoliv.“ Hrabě zavrtěl hlavou. „Žije si jako voják v kasárnách. Jako otrok na galejích. Bojím se, že není ani chvíli sám.“

Starý Řek znovu vydechl.

„V tom případě tedy...“

Během několika dalších minut muži bez velkých průtahů uzavřeli dohodu. Řek navíc prohlásil, že mu bude ctí a potěšením osobně doručit tři vzkazy, jež hrabě na místě sepsal. Pak si potřásl rukou jako staří známí a domluvili se, že se přesně za tři měsíce znovu sejdou.

Řek se ve dveřích zastavil.

„Vaše Excellence... mohu se vás zeptat na něco osobního?“

„Beze všeho.“

Stařec téměř stydlivě mávl k velkovévodovu stolu.

„Dočkáme se dalších veršů?“

Hrabě se usmál na znamení vděku.

„Je mi líto, Konstantine, ale básnické dny mám dávno za sebou.“

„V tom případě, hrabě Rostove, je lítost na naší straně.“

V diskrétní části severovýchodního křídla druhého patra hotelu Metropol se nacházel Bojarský – nejlepší restaurace v Moskvě a možná i v celém Rusku. Podnik s klenutými stropy a tmavě červenými zdmi připomínajícími bojarský příbytek se pyšnil nejelegantnějším vybavením ve městě, nejkultivovanější obsluhou a především tím nejrafinovanějším šéfkuchařem pod sluncem.

Večeře u Bojarského byly tak vyhlášené, že jste se bez ohledu na den v týdnu museli prodrat davem, jen abyste upoutali pozornost Andreje vládnoucího nad velkou černou rezervační knihou, do níž byla zanášena jména vybraných šťastlivců. A když vás maître d' kývnutím hlavy vyzval, abyste vstoupili dovnitř, dalo se čekat, že vás cestou ke stolu pětkrát zastaví ve čtyřech různých jazycích a nakonec se vám u příjemně diskrétního místa v rohu restaurace dostane od číšníka v bílém smokingu bezchybné obsluhy.

Přesněji řečeno, takovou úroveň jste mohli očekávat do dvacátého roku, kdy bolševici po uzavření hranic zakázali užívání rublů v prvotřídních restauracích – čímž je znepřístupnili devadesáti devíti procentům obyvatelstva. I dnes večer, když hrabě načal svůj předkrm, sklenice na vodu sem tam cinkly o příbory, páry si trapně šuškaly, a dokonce i ten nejlepších číšník se občas zapomněl a nepřítomně zíral na strop.

Ale každá doba má své přednosti, dokonce i období zmatků...

Když Emila Žukovského roku 1912 přesvědčili, aby se stal šéfkuchařem Metropolu, na povel dostal zkušené zaměstnance a kuchyni úctyhodných rozměrů. Navíc měl k dispozici tu největší spižírnu na východ od Vídně. Police s kořením přetékaly nejoblíbenějšími chutěmi z celého světa, na háčích v chladicí místnosti visela sbírka zvířat a ptáků – kdekdo by došel k unáhlenému závěru, že rok 1912 byl k prověření šéfkuchařových schopností zcela dokonalý. Avšak v době blahobytu dokáže chuťové buňky potěšit kdejaký hňup s vařečkou v ruce. Skutečné zkoušky podrobí kuchařského génia teprve období strádání. A k tomu se nejlépe hodí válka.

V době těsně po revoluci, jež se vyznačovala ekonomickým úpadkem, neúrodou a zastaveným obchodem, se vybrané suroviny staly v Moskvě stejně vzácnými jako motýli na moři. Spižírny Metropolu byly litr za litrem, kilo za kilem a zrnko za zrnkem vyplněny a šéfkuchaři nezbylo než očekávání svých hostů uspokojit pomocí kukuřičné mouky, květáku a zelí – krátce řečeno čímkoliv, co bylo zrovna k sehnání.

Ano, někdo měl Emila Žukovského za bručouna; jiní o něm tvrdili, že je úsečný a nepříjemný. Další říkali, že je to výbušný, nerudný skrček. Avšak nikdo si nedovolil zpochybnit jeho kuchařské umění. Vezměte si například pokrm, jenž hrabě právě dojídal: saltimbocca spředená z nouze. Místo telecí kotlety použil Emil naklepané kuřecí prso. Namísto parmského prosciutta nakrájel tenké plátky ukrajinské šunky. A místo šalvěje, křehké bylinky, která spojí všechny vybrané chutě dohromady? Zvolil bylinu stejně jemnou a výraznou jako šalvěj, ale mnohem trpčí... nebyla to ani bazalka, ani oregano, tím si byl hrabě jistý. Rozhodně na ni však nenarazil poprvé...

„Jak jste dnes večer spokojen, Vaše Excellence?“

„Ach, Andreji. Všechno je vynikající jako obvykle.“

„A vaše saltimbocca?“

„Vskutku rafinované provedení. Nicméně mám otázku: ta rostlinka, co ji dal Emil pod šunku – vím, že to není šalvěj. Nebude to náhodou kopřiva?“

„Kopřiva? To si nemyslím. Ale zeptám se.“

Maître d' se uklonil a omluvil se.

Emil Žukovskij je nepochybně génius, pomyslel si hrabě, avšak Bojarský by neměl pověst vynikajícího podniku nebýt člověka, jenž zajišťuje jeho hladký a plynulý provoz. A tím člověkem je Andrej Duras.

Andrej, jenž se narodil v jižní Francii, byl pohledný vysoký muž s prošedivělými skráněmi. Jeho určujícím rysem však nebyl vzhled, vzrůst či vlasy, nýbrž prsty s dokonale upravenými nehty, které byly o centimetr delší než prsty většiny mužů stejné výšky. Kdyby byl Andrej pianistou, snadno by si poradil s duodecimou. Kdyby byl loutkářem, sám by zinscenoval souboj mezi Macbethem a Macduffem za přihlížení tří čarodějnic. Jenže Andrej nebyl ani pianistou, ani loutkářem – alespoň ne v tradičním slova smyslu. Byl vedoucím restaurace Bojarský, kde hosté neustále žasli nad tím, jak jeho bělostné ruce bezchybně plní jeden úkol za druhým.

Například dovedl skupinu žen ke stolu a pak jako by odsunul všechny židle naráz. Když jedna dáma vytáhla cigaretu, v jedné ruce okamžitě držel zapalovač, zatímco druhou chránil plamen (jako by snad ve slavném Bojarském někdy táhlo!). A když žena s vinným lístkem v ruce požádala o doporučení, neukázal na bordeaux, ročník 1900 – alespoň ne v teutonském slova smyslu. Místo toho lehce natáhl ukazováček, a to způsobem připomínajícím slavné gesto na stropu Sixtinské kaple, jímž prvotní hybatel přenáší jiskru života. Potom se s úklonou omluvil a odešel do kuchyně.

Neuběhla ani minuta a dveře se znovu rozlétly – tentokrát v nich stál samotný Emil Žukovskij.

Šéfkuchař o výšce stopětašedesáti centimetrů a devadesáti kilogramech čisté váhy bleskově přehlédl místnost a pak vyrazil

k hraběti s Andrejem v patách. Po cestě přes jídelnu zavadil o židli jednoho z hostů a málem srazil pikolika odnášejícího táč s nádobím. U Rostovova stolu se prudce zastavil a změřil si ho od hlavy k patě, jako by hodnotil protivníka těsně před výzvou k souboji.

„*Bravo, monsieur!*“ zvolal pohrdavým tónem. „*Bravo!*“

Pak se otočil na podpatku a vrátil se do kuchyně. Lehce udýchaný Andrej se na znamení omluvy uklonil a zároveň hraběti pogrataloval.

„Byla to kopřiva, Vaše Excellence. Vaší vytríbené chuti není rovno.“

Hrabě nebyl škodolibý, ale nemohl si odpustit spokojené pousmání.

Andrej věděl, že hrabě je na sladké, a tak ukázal k vozíku se zákusky.

„Mohu vám jako poklonu nabídnout kousek švestkového koláče...?“

„Děkuji, Andreji, to je od vás nanejvýš pozorné. Za běžných okolností bych neváhal ani vteřinu, ale dnes večer jsem vázán jinde.“

Hrabě přijal skutečnost, že pokud se nevypořádáte s okolnostmi, vypořádají se ony s vámi, a následně se rozhodl zvážit, jak takové vypořádávání zaonačit, když vás odsoudili k doživotnímu domácímu vězení.

Edmonda Dantèse v pevnosti If od šílenství zachránily myšlenky na pomstu. Nespravedlivě uvězněný muž přežil díky tomu, že systematicky osnoval pád strůjců svého neštěstí. Cervantese zotročeného alžírskými piráty poháněly vpřed dosud nenapsané stránky jeho románů. A když Napoleon na ostrově Elba procházel mezi slepicemi, překračoval blátivé louže a odháněl mouchy, vidiny triumfálního návratu do Paříže posílily jeho vůli přežít.

Jenže hrabě nebyl pomstychtivé povahy, k psaní eposů mu chyběla představivost a rozhodně neměl tak bujně ego, aby snil o znovunastolení říše. Kdepak. Na své okolnosti musí

použít zcela jiný model zajatce: Anglikána vyvrženého na souš. Stejně jako Robinson Crusoe uvězněný na ostrově Zoufalství si i on udržel odhodlání tím, že se uchýlí k řešení *praktických* problémů. Jakmile se sny o rychlé záchraně rozplynou v nenávratnu, Robinsoni tohoto světa hledají přístřeší a zdroj čerstvé vody, učí se rozdělat oheň, studují topografii svého ostrova, jeho klima, faunu a flóru a přitom ani na okamžik nepřestávají pátrat po stopách v písku či po bílé plachtě na obzoru.

Když hrabě starému Řekovi předával tři vzkazy spěšně sepsané za velkovévodovým stolem, poháněla ho právě praktičnost. Během několika hodin ho navštívili dva poslové: mladík od společnosti Muir & Mirrieles přinesl hraběti jemné povlečení a vhodný polštář, další vzápětí přispěchal z Petrovské pásáže se čtyřmi kousky jeho oblíbeného mýdla.

A třetí adresát? Slečna musela přijít, když byl hrabě na večeři. Neboť když se do svého příbytku vrátil, na posteli na něj čekala bleďemodrá krabice s jedním kouskem lahodného mille-feuille.

SCHŮZKA

Ještě nikdo nevítal odbíjení dvanácté s takovým nadšením. Ani v Rusku. Ani v Evropě. Ani na celém širém světě. Kdyby Julie vzkázala Romeovi, že se v poledne objeví u okna, nadšení mladého Veroňana v určenou hodinu by nevyvážilo radost, jakou teď zakoušel hrabě. A kdyby dětem doktora Stalbauma Fritzovi a Claře o Vánocích řekli, že se dveře salonu otevrou přesně o dvanácté, jejich veselí by nepředčilo extázi hraběte, jakmile hodiny odbily poprvé.

Když krátce po desáté úspěšně odrazil myšlenky na Tverskou ulici (i náhodné setkání s dámami z vysokých společenských kruhů), umyl se a oblékl, dopil svůj šálek kávy a dojedl kousek ovoce (dnes to byl fík), dychtivě se chopil Montaigneova mistrovského díla, jen aby zjistil, že každou patnáctou řádku zalétá pohledem k hodinám...

Ano, když se hrabě včera k *Esejím* uchyloval poprvé, měl své pochyby. Byla to jedna kniha, ale tloušťkou si nezapadla s Biblí. Připomínala opusy, do nichž člověk nahlédne, možná je i prolistuje, ale zásadně je nečte. Podezření, že kniha vznikala s myšlenkou na zimní měsíce, však potvrdilo teprve zhlédnutí obsahu – šlo o úctyhodný seznam sto sedmi statí na témata jako stálost, uměřenost, samota a spánek. *Eseje* byly ideálním dílem na dobu, kdy ptáci táhnou do teplých krajín, u krbu se vrší dřevo a pole halí bílý sníh, tedy pro chvíle, kdy netoužíte jít ven a vašim přátelům se zase nechce vás navštěvovat.

Hrabě však neztratil odvahu. Rozhodně pohlédl na hodiny a s výrazem ošlehaného námořního kapitána, jenž se vydává na dalekou pouť a do lodního deníku zanáší přesný čas vyplutí z přístavu, se znovu ponořil do vln prvního zamyšlení: „O tom, jak rozličnými způsoby dospíváme ke stejnému konci.“

V této úvodní eseji, která se jen hemžila pádnými příklady z dějin, autor přednesl velmi přesvědčivý argument, že když jsme někomu vydáni na milost, měli bychom prosit o slitování.

Anebo zůstat hrdí a nezlomní.

Když jasně stanovil, že ten i onen způsob může být správný, Montaigne přešel k druhému zamyšlení: „O smutku.“

Zde citoval řadu nezpochybnitelných autorit zlatého věku latinské literatury, jejichž ústy závěrem potvrdil, že smutek je cit, který je nejlepší sdílet s ostatními.

Anebo si ho nechat pro sebe.

Zhruba v polovině třetí eseje se hrabě přistihl, jak už počtvrté nebo popáté hledí na hodiny. Anebo to bylo pošesté? Přesný počet kradmých pohledů sice nešlo určit, avšak hodiny nepochybně přitáhly jeho pozornost více než jednou.

Vždyť to taky byl nějaký časoměr!

Otec hraběte dal stolní hodiny, které odbíjejí dvakrát, vyrobit na zakázku u firmy Breguet a šlo vsutku o mistrovské dílo. Smaltovaný ciferník měl obvod podobný grepu, lazuritové tělo se asymptoticky svažovalo směrem dolů a hodinový strojek s rubínovými ložisky stvořili řemeslníci proslulí po celém světě svým neochvějným smyslem pro přesnost. A jejich pověst byla rozhodně zasloužená, neboť hrabě při čtení třetí eseje (v níž se Platón, Aristotelés a Cicero tísnil na jedné pohovce s císařem Maxmiliánem) slyšel každé zatikání.

Deset dvacet a padesát šest vteřin, řekly hodiny.

Deset dvacet a padesát sedm vteřin.

Padesát osm.

Padesát devět.

Ty hodiny počítaly vteřiny stejně bezchybně jako Homér své daktyly a Petr hříchy hříšníků!

Ale kde jsme to byli?

Ach ano. Esej třetí.

Hrabě si posunul židli o něco doleva, aby na hodiny neviděl, a začal hledat rozečtenou pasáž. Byl si téměř jistý, že jde o pátý odstavec na straně patnáct. Jenže když se zadíval na slova před sebou, nepoznával jediné z nich a stejně cizí byly i předchozí odstavce. Nakonec se musel vrátit o celé tři stránky zpět, než našel úsek, z něž si vybavoval dost na to, aby mohl s čistým svědomím pokračovat ve čtení.

„Tak takhle to s tebou je?“ zeptal se Michela de Montaigne. „Jeden krok vpřed a dva zpátky?“

Hrabě se rozhodl ukázat, kdo je tady pánem, a zapřísáhl se, že od knihy neodtrhne oči, dokud nedospěje k pětadvacáté eseji. Poháněn zaníceným odhodláním rychle prošel eseje čtyři, pět a šest. A když doslova prolétl sedmičku s osmičkou, esej dvacet pět se zdála být stejně blízko jako džbán vody na jídelním stole.

Pak ale přišly eseje jedenáct, dvanáct a třináct a cíl se začal opět vzdalovat. Jako by kniha nebyla jídelním stolem, ale spíš Saharou. Hraběte, který obrazně řečeno vyprázdnil svou polní láhev, čekala namáhavá pouť přes zástup vět a těžce vydobytých stránek, za jejichž pomyslným vrcholem se pokaždé objevil další list papíru...

No budiž. Hrabě se plazil dál.

Minula jedenáctá hodina.

Minula šestnáctá esej.

Pak dlouhonohý strážce minut konečně dohnal svého kratšího bratra a ručičky se setkaly na vrchu ciferníku. Zatímco se objímaly, pérka v nitru hodinové skříně povolila, kolečka zabzučela, miniaturní kladívko dopadlo na určené místo a hodiny začaly vyluzovat první z libozvučných tónů značících příchod poledne.

Přední nohy židle dopadly na podlahu a monsieur Montaigne prolétl vzduchem a s žuchnutím přistál na posteli. Se čtvrtým odbitím už hrabě sbíhal točité schody, a než hodiny odbily poosmé, spěchal chodbou na nižší podlaží, kde ho čekala pravidelná týdenní schůzka s Jaroslavem Jaroslavlem, proslulým holičem Metropolu, jemuž nebylo ve světě rovno.

Více než dvě stě let (tak nám to alespoň tvrdí historici) se kultura naší země rodila v petrohradských salonech. Právě ze slovatných místností s výhledem na řeku Fontanku podnikaly nové myšlenky, móda a cizokrajné kuchyně první opatrné krůčky do ruské společnosti. Pokud je tomu skutečně tak, velkou zásluhu na tom mělo čilé hemžení pod podlahou těchto přepychových salonů. Neboť tam, jen pár schodů pod úrovní ulice, žili sluhové, kuchaři a lokajové, kteří se společnými silami starali o to, aby všechno v domě běželo jako na drátku – zatímco panstvo se zrovna ohánělo Darwinem či Manetem.

Stejně tomu bylo i v Metropolu.

Od otevření hotelu v roce 1903 byly jeho restaurace a apartmá místem setkávání charismatických, vlivných a erudovaných jedinců; tato nedbalá elegance by však nikdy nebyla vznikla bez služeb poskytovaných nižšími podlažími.

Když jste prošli chodbou a seběhli po širokém mramorovém schodišti, ze všeho nejdřív jste minuli stánek s novinami, který nabízel stovky titulních stran, nyní však výhradně v ruštině.

Pak následoval krámeček Fatimy Federovové. Fatimino květinářství, přirozená oběť své doby, zelo prázdnotou: jeho výlohu zakryli v roce 1920 papírem, čímž se z jednoho z nejveselejších a nejbarevnějších míst hotelu stalo místo neopuštěnější. Ve své době se tu však květiny prodávaly po akrech. Obchod zajišťoval majestátní ozdoby pro hotelovou halu, lilie do pokojů pro hosty, kytice růží vrhané k nohám balerín Velkého divadla i květy do klop mužů, kteří je házeli. Fatima navíc ovládala květinový kodex, jenž vládl vyšší společnosti od dob rytířství. Nejenže věděla, jakou květinu poslat spolu s omluvou, ale dovedla také přesně určit, která je vhodná, když jste se zpozдили, řekli něco nevhodného nebo bezohledně zapomněli na svou taneční partnerku, když vaši pozornost upoutala krasavice ve dveřích. Krátce řečeno, Fatima znala vůni, barvu a podstatu květin lépe než luční včela.

Fatimu možná zavřeli, pomyslel si hrabě, ale copak za Robespierrovy „vlády“ také nezavřeli všechna pařížská květinářství? A podívejme se, jak Paříž kvete dnes. Doba květin se jednoho dne jistě vrátí i do Metropolu.

Jaroslavovo holičství se nacházelo na samém konci hotelové haly a jakožto místo optimismu, preciznosti a politické neutrality bylo jakýmsi Švýcarskem celého hotelu. Jestliže hrabě přísahal, že se s okolnostmi vypořádá pomocí praktičností, tady měl dokonalou příležitost: čekala ho týdenní schůzka u holiče, kterou dodržoval s úzkostlivou přesností.

Když vstoupil do holičství, Jaroslav právě pečoval o stříbrovlasého zákazníka ve světle šedém obleku. Na lavici u stěny seděl podsaditý chlapík ve zmačkaném saku a čekal, až na něj přijde řada. Holič se usmál na pozdrav a pokynul hraběti, aby se usadil do prázdného křesla po jeho boku.

Hrabě poslechl a přátelsky zavalitému muži pokývl. Potom se opřel a očima zalétl k sedmému divu Jaroslavova holičství: jeho neobyčejnému kabinetu. Kdybyste požádali Larousse, ať definuje slovo kabinet, slavný lexikograf by možná odpověděl takto: *Obvykle zdobený kus nábytku mnohdy sloužící k ukládání předmětů tak, aby nebyly na očích*. Nepochybně jde o velmi obstojnou definici – obsáhne všechno od kuchyňské skříňky na venkově po majestátní skříň od Chippendala v Buckinghamském paláci. Jaroslavův kabinet však takovému popisu tak úplně nevyhovoval – byl vyroben z poniklovaného kovu a skla, a tudíž o tom, že by předměty nebyly na očích, nemohla být ani řeč. Naopak, účelem skříňe bylo vystavit je každému na odiv.

A taky právem, neboť tento kabinet mohl být na svůj obsah pyšný: francouzská mýdla balená ve voskovaném papíru, britská pěna v dózách ze slonoviny, italské pletové krémy v lahvičkách výstředních tvarů. A co se to schovávalo úplně vzadu? Malý černý flakónek, jež holič s rozverným mrknutím nazýval pramenem mládí.

Hrabě se obrátil k zrcadlu a v odrazu pohlédl na Jaroslava. Holičský kouzelník svíral dva páry nůžek a prováděl divy s křticí stříbrovlasého džentlmena. Nůžky v jeho ruku nejprve připomínaly *entrechat* tanečníka baletu, který vyskočí do vzduchu a zakmitá nohama, avšak jak holič pokračoval, jeho ruce se pohybovaly čím dál tím rychleji, dokud neposkakovaly

a nekopaly jako kozák při hopáku! Když došlo na poslední stříhnutí, hrabě napůl čekal, že se ze stropu snese opona, kterou za okamžik zvednou, aby obecenstvo zatleskalo a holič se mohl uklonit.

Jaroslav ze zákazníka sejmul bílou pláštěnku a švihl s ní ve vzduchu jako s bičem. Když přijímal platbu za dobře odvedenou práci, srazil paty k sobě, a zatímco džentlmen odcházel z obchodu (mladší a elegantnější, než když do něj vstoupil), došel k hraběti s čistou pláštěnkou.

„Vaše Excellence. Jak se vám daří?“

„Výborně, Jaroslave. Naprosto výtečně.“

„A co si dnes budete přát?“

„Jen zastříhnout, příteli. Jen zastříhnout.“

Když nůžky začaly s jemným cvakáním, hraběti se zdálo, že zavalitého pána na lavici pro zákazníky stihla jakási proměna. I když na něj hrabě před chvílí přátelsky pokývl, mužova tvář jako by dostala růžovější odstín. Vlastně o tom nebylo pochyb – sytá červen se mu teď zřetelně šířila k uším.

Hrabě se znovu pokusil navázat oční kontakt, aby muži znovu přátelsky pokývl, ale ten teď upíral pohled na Jaroslava záda.

„Já byl na řadě,“ řekl.

Jaroslav, který měl jako většina umělců sklon zcela se oddat svému řemeslu, pokračoval ve stříhání s nepolevujícím zápalem a grácií. Proto návštěvníkovi nezbylo než svá slova zopakovat, tentokrát důrazněji.

„*Já byl na řadě.*“

Jaroslav, kterého ostrý tón vytrhl z uměleckého rozpoložení, zdvořile odpověděl:

„Hned se vám budu věnovat, pane.“

„To jste říkal, když jsem přišel.“

Tloušťkův hlas byl tak plný očividného nepřátelství, že Jaroslav přestal stříhat, otočil se a překvapeně na zákazníka pohlédl.

I když mu dobré vychování velelo nevměšovat se do hovoru druhých, hrabě cítil, že se holič ocitl v postavení, kdy nemůže situaci dost dobře vysvětlit. Proto se rozhodl zakročit:

„Jaroslav vás nechtěl urazit, můj milý příteli. Jen mám náhodou každé úterý na dvanáctou hodinu sjednanou pravidelnou schůzku.“

Flouščík obrátil svůj zlobný pohled na hraběte.

„Pravidelnou schůzku?“

„Ano.“

Muž se zvedl tak prudce, že lavice narazila do zdi. Na výšku neměřil víc než sto sedmdesát centimetrů, ale pěsti, které mu trčely z rukávů saka, byly stejně rudé jako jeho uši. Popošel vpřed, zatímco Jaroslav ustoupil k pokladně. Hulvát udělal další krok a vykroutil holiči nůžky z ruky. Pak s mrštností člověka podstatně lehčí váhy drapl hraběte za límec a jediným pohybem mu ustříhl pravý knír. Následně zesílil stisk a přitáhl si ho k sobě, takže se téměř dotýkali nosem.

„Však se té své schůzky brzy dočkáš,“ procedil.

S těmito slovy hodil hraběte zpátky do křesla, mrskl nůžkami o podlahu a vyrážoval z obchodu.

„Vaše Excellence,“ zvolal naprosto šokovaný Jaroslav. „Nikdy jsem toho muže neviděl. Ani nevím, zda je hostem tohoto hotelu. Ale sem už nikdy nevzkročí, to vám slibuji.“

Hrabě, který se mezitím postavil, měl sto chutí sdílet Jaroslavovo rozhořčení a navrhnout potrestání odpovídající spáchanému zločinu. Jenže co o útočníkovi vlastně věděl?

Když muže v pomačkaném saku prvně spatřil na lavici pro zákazníky, okamžitě ho odhadl na tvrdě pracujícího občana, jenž náhodou narazil na holičství a rozhodl se, že se odmění pěkným sestříhem. Klidně to mohl být jeden z nových obyvatel druhého podlaží. Třeba vyrostl v železárnách, v roce 1912 se dal k odborům, o čtyři roky později vstoupil do stávký, v osmnáctém velel praporu Rudé armády a teď stanul v čele celého průmyslu.

„Měl úplnou pravdu,“ řekl hrabě Jaroslavovi. „Čekal tu v dobré vůli a vy jste chtěl zase dostat naší schůzce. Chyba je na mé straně. Měl jsem mu přenechat křeslo a navrhnout vám, abyste ho obsloužil jako prvního.“

„Co teď ale budeme dělat?“

Hrabě se obrátil k zrcadlu, aby se na sebe podíval. Podobně se nezkoumal už celé roky.

Dlouho zastával názor, že džentlmen se má k zrcadlu obracet s nedůvěrou. Neboť zrcadla nejsou ani tak nástrojem sebeobjevování jako spíš sebeklamu. Kolikrát viděl, jak se mladá kráska před zrcadlem trochu natočila, aby se viděla z toho nejlichotivějšího úhlu? (Jako by se na ni celý svět napříště díval jen a pouze z této strany!) Kolikrát byl svědkem toho, jak si slovnatá dáma vzala klobouk, který byl hrozivě z módy, ale jí se zdál *au courant*, protože rám zrcadla pocházel ze stejné, dávno zašlé doby? Hrabě se pyšnil tím, že nosí saka šitá na míru. Mnohem víc si však zakládal na tom, aby ho za džentlmena považovali na základě jeho vystupování, poznámek a chování, a nikoliv střihu jeho kabátu.

Ano, pomyslel si hrabě, svět se skutečně točí.

Rotuje kolem své osy a přitom ještě obíhá okolo Slunce. Točí se i celá galaxie, kolo uvnitř většího kola, které vyluzuje docela jiné zvonění než miniaturní hodinové kladívko. A když tento nebeský zvon konečně odbije, zrcadlo možná pro jednu poslouží svému pravému účelu – neukáže člověka takového, jak se sám vidí, nýbrž mu odhalí to, kým se stal.

Hrabě se znovu posadil.

„Hladce oholit, příteli,“ řekl Jaroslavovi. „Hladce oholit.“

ZNÁMOST

V Metropolu se nacházely dvě restaurace: Bojarský, ono věhlasné útočiště na druhém podlaží, které jsme již navštívili, a pak velká jídelna hned vedle hotelového vestibulu formálně známá jako Metropol, kterou hrabě s láskou nazýval Piazza.

Je pravda, že Piazza se nikdy nemohla rovnat elegantnímu Bojarskému, jeho bezchybné obsluze a geniální kuchyni. Piazza však o eleganci, bezchybnost či genialitu ani neusilovala. S osmdesáti stoly porůznu rozesetými kolem mramorové kašny a s jídelním lístkem nabízejícím všechno od zelných pirožků po telecí steak fungovala jako prodloužení města – jeho zahrad, tržišť a tříd. Byla místem, kde mohl Rus jakéhokoliv ražení posedět nad šálkem kávy, potkat své přátele, zhádat se nebo si zalaškovat – a kde si osamělý jedlík pod majestátním skleněným stropem dosyta užil obdivu, pohrdání, podezřívání a smíchu, aniž by musel vstát ze židle.

A číšníci? Stejně jako číšníkům z pařížských kaváren slušely i personálu Piazzy výrazy jako „schopný“ a „výkonný“. Zdejší číšníci se vyznali v davu, a pokud jste přišli se skupinou přátel čítající osm lidí, snadno vás usadili ke stolu pro čtyři. Navzdory vyhrávajícímu orchestru zaznamenali vaše přání a za pár minut se vrátili s tácem plným rozličných nápojů, které rozdali kolem stolu, aniž by si jedinkrát spletli adresáta. Pokud jste s jídelním lístkem v ruce byť jen na okamžik zaváhali, naklonili se vám přes rameno a decentně ukázali na specialitu podniku. A jakmile

jste si vychutnali poslední sousto zákusku, hbitě vám odnesli talíř, předložili vám účet a do minuty vám vrátili peníze. Jinými slovy, číšníci Piazzzy znali své povolání do posledního drobečku, lžičky i kopějky.

Tak to alespoň bývalo před válkou...

Dnes byla jídelna téměř prázdná a hraběte obsluhovala osoba, jež byla zjevně nováčkem nejen v Piazzze, nýbrž i v číšnickém řemesle jako takovém. Číšník byl vysoký a hubený a měl malou hlavu, úzký obličej a povýšené vystupování, takže působil jako střelec, kterého sebrali z šachovnice. Když se hrabě usadil za stůl s novinami v ruce – což byl mezinárodní symbol pro to, že bude obědvat sám –, chlapík se ani nenamáhal sklidit druhý příbor. Když hrabě zavřel jídelní lístek a položil ho vedle talíře – což byl mezinárodní symbol značící, že je připraven si objednat –, musel číšníka povolat mávnutím ruky. A když si objednal okrošku s platýsem, obsluhující muž se ho zeptal, zda by si k nim dal sklenku Sauternes. To bylo nepochybně skvělé doporučení – za předpokladu, že by si hrabě řekl o husí játra!

„Snad láhev Château de Baudelaire,“ opravil ho zdvořile.

„Samozřejmě,“ odpověděl Střelec s povýšeným úsměvem.

Pravda, láhev Baudelairu byla pro oběd bez společnosti možná poněkud extravagantní, ale hrabě cítil, že po dalším ránu stráveném po boku neúnavného Michela de Montaigne potřebuje zvednout morálku. Vlastně už několik dní bojoval se stavem jakéhosi vnitřního neklidu. Při pravidelné cestě do hotelové haly se přistihl, jak počítá schody. Když ve svém oblíbeném křesle přelétal titulky novin, všiml si, že zvedá ruce, aby si nakroutil kníry, které už nevlastní. Na oběd do Piazzzy přišel ve dvanáct hodin a jednu minutu. A když v jednu hodinu třicet pět minut vycházel sto deset schodů do svého pokoje, počítal, kolik času musí uběhnout, než se bude moci vrátit dolů na skleničku. Pokud to takhle půjde dál, strop se brzy začne snižovat, stěny přibližovat a podlaha stoupat a celý hotel se smrskne do velikosti plechovky na sušenky.

Hrabě se při čekání na víno rozhlížel po restauraci, ale ostatní strážníci mu tentokrát nepřinesli žádnou útěchu. U protějšího stolu seděli dva pobudové z diplomatického výboru,